

15.09.2026

Til: Klima- og miljødepartementet

Miljøstiftelsen Bellona viser til utsendt høring om regjeringens nye tiltaksplan for Oslofjorden (2026-2030). Oslofjorden befinner seg i en alvorlig og akutt økologisk krise. Svekket vannkvalitet, kollapset torskebestand, dramatisk tap av tareskog og ålegras, forsurening og massiv nedbygging av strandsonen og tilstøtende naturtyper innenfor nedbørsfeltet, vitner om et økosystem i en kritisk tilstand.

Den foregående tiltaksplanen har uten tvil satt i gang viktige prosesser, og det er viktig å anerkjenne og videreføre det positive arbeidet som allerede er gjort. Likevel er det dypt bekymringsfullt at målene i den forrige planen ikke ble nådd, og at alvoret i situasjonen ikke har utløst den nødvendige kraften, forsterkningen og radikale omleggingen av virkemidlene som fjordens tilstand krever. Fjordens tilstand er en nasjonal miljøkrise som ikke kan møtes med de samme verktøyene og den samme fragmenterte ansvarsfordelingen som feilet i første omgang.

Oppsummering av Bellonas innspill

- **Forvaltning av nedbørsfeltet:** Økosystemer som myr, kantsonevegetasjon, natur- og urskog og elvedeltaer må forvaltes som sammenhengende naturlige koblinger og essensielle komponenter i fjordens kretsløp. Disse naturtypene må i mye større grad inkorporeres i den nye tiltaksplanen.
- **Helhetlig og koordinert forvaltning:** Innføring av bindende frister på tvers av forvaltningsnivåer, streng begrensning av kommunale dispensasjonsregler for nedbygging av strandsonen og sårbare naturtyper, samt en mer aktiv nasjonal lederrolle som stanser beslutninger som undergraver planen.
- **Behov for storskala marin restaurering:** Bort fra det sårbare, dugnadsbaserte systemet med kortvarige midler til små aktører. Marin restaurering må løftes til en nasjonal, storskala og langsiktig finansiert innsats gjennomført av sentrale forvaltningsaktører.
- **Helhetlig vern av fjorden:** Videreføre og styrke kraftfulle tiltak som det generelle fiskeforbudet, men utvide det med et totalforbud mot bunntråling i hele Oslofjord-området. Tiltakene må ses i sammenheng med habitatrestaurering som tareskog og ålegras.
- **Økosystembasert kystsoneplan:** Utarbeidelse av en helhetlig, interregional kystsoneplan for Oslofjorden som samordner arealbruk og sikrer egnede arealer til restaurering og naturbaserte løsninger.

1. Helhetlig forvaltning av nedbørsfeltet og økosystemer

En av de grunnleggende utfordringene i forvaltningen av Oslofjorden har historisk sett vært at den behandles isolert, og ikke i en større økologisk sammenheng. Fjorden er imidlertid tett koblet opp mot det som foregår på land, og tilstanden til fjorden er et

direkte speilbilde av de hydrologiske og økologiske prosessene som foregår i det omliggende nedbørsfeltet, i vassdrag, skog og våtmark. Økosystemene i nedbørsfeltet, som myr, kantsonevegetasjon, natur- og urskog og elvedeltaer bidrar til å dempe flom, fange opp sedimenter og filtrere bort næringsstoffer. Når slike økosystemer bygges ned, destabiliseres hydrologien, flomfaren øker, og presset på et allerede svekket fjordsystem forsterkes.

Norsk naturforvaltning har tradisjonelt lidd under et fragmentert syn der naturtyper behandles hver for seg, mens den iboende kompleksiteten og de økologiske koblingene glemmes. Bellona mener at det derfor er en stor mangel i den nye tiltaksplanen at den ikke i større grad løfter frem et kraftfullt vern av viktige naturtyper på land som en sentral del av redningsarbeidet for fjorden. Skal vi lykkes med å restaurere Oslofjorden, krever vi at den nye planen tar inn over seg denne helheten og stiller absolutte krav om vern og strengere forvaltning av intakte og sårbare økosystemer innenfor hele nedbørsfeltet.

2. Fragmentert forvaltning og svak rolleforståelse

Dagens forvaltningsmodell for Oslofjorden lider fortsatt under en stor grad av fragmentering. Selv med arbeidet gjort under den forrige tiltaksplanen er ansvaret spredt på et høyt antall kommuner, fylker og nasjonale myndigheter uten at helheten fanges opp. Dette kommer tydelig til uttrykk på viktige enkeltområder, som avløp og rensing. I dag står kommunene fritt til å velge egne, isolerte løsninger. Vi vet at større renseanlegg med interkommunalt samarbeid gir en langt mer effektiv, robust og miljøvennlig rensing enn små, enkeltkommunale anlegg. Likevel velges slike storskalaløsninger ofte bort fordi kommunene opplever dem som kortsiktig dyrere eller administrativt krevende. Når det lokale selvstyret får trumfe viktige miljøhensyn, taper fjorden og undergraver tiltaksplanen.

- **Dispensasjonspraksisen:** Kommunenes utstrakte adgang til å gi dispensasjoner fra plan- og bygningsloven i strandsonen og sårbare naturtyper i nedbørsfeltet må strammes drastisk inn. Historien har vist at en modell der lokale myndigheter har fullmakt til å godkjenne unntak fra generelle forbud, systematisk fører til nedbygging. Nedbyggingen av strandsonen og viktige naturtyper for Oslofjord-systemet må stoppe.
- **Nasjonal rolle:** Nasjonale myndigheter må tørre å ta en mer aktiv rolle overfor kommuner og fylker. Statsforvalteren må gis reelle muligheter til å overprøve kommunale vedtak, uten å være bundet av begrensninger som i realiteten avskjærer kontroll med lokale skjønns- og dispensasjonshensyn. Oslofjordplanen må være et overordnet styringsdokument som forplikter og binder alle nivåer.
- **Manglende tillit:** At nasjonale myndigheter på den ene siden utarbeider en omfattende tiltaksplan for å redde fjorden, og på den andre siden gir økt utslippstillatelse til virksomheter, slik som utslippstillatelsen til sprengstoffabrikken Chemring Nobel, river ned legitimiteten og tilliten til

handlingsplanen. Handlinger må samsvare med ambisjonene, og nasjonale myndigheter må gå foran som gode eksempler.

3. Fra dugnad til storskala marin restaurering

En av de mest kritiske manglene ved den forrige planen er fraværet av reell, storskala marin restaurering. Per i dag baserer systemet seg i altfor stor grad på at små, frivillige aktører og lokale organisasjoner skal gjennomføre restaureringstiltak basert på søknadsbaserte, kortvarige midler. Dette er å fraskrive seg det offentlige og nasjonale ansvaret. Oslofjordens økologiske tilstand er så kritisk at restaurering av viktige habitatsystemer som tareskogen og ålegrasengene må løftes opp som en sentral, statlig oppgave.

- **Langsiktig finansiering:** Det må opprettes en forutsigbar, statlig finansieringsmodell som sikrer flerårige og betydelige midler direkte til tyngre fagmiljøer, forskningsinstitusjoner og sentrale forvaltningsaktører som kan drive arbeidet i den nødvendige skalaen.
- **Kontroll og kvalitetssikring:** Storskala tiltak krever faglige planer, profesjonelt utstyr, kontinuerlig overvåking og strenge kontrollrutiner som sikrer at tiltakene faktisk gir den forventede økologiske effekten. Små frivillige aktører har fortsatt en viktig rolle med et lokalt engasjement, men det operative og økonomiske hovedansvaret må ligge hos statlige og regionale myndigheter.
- **Testarena for marin restaurering:** Et adaptivt restaureringssystem, som tilpasser seg underveis med ny kunnskap, kan egne seg til å etablere gode restaureringsstrategier og metoder som kan benyttes i andre nasjonale og lokale restaureringsprosjekter.

4. Marine vernetiltak i Oslofjorden

For å lykkes med å redde fjordøkosystemet må myndighetene tørre å gjennomføre kraftfulle, bindende og helhetlige reguleringer. Fiskeforbudet er et svært godt eksempel på et ambisiøst tiltak som er håndfast, konkret og tar situasjonen på alvor. Det viser at når myndighetene først setter en linje som gjelder for alle, gir det et sterkt og nødvendig vern for en sårbar fjord. Dette tiltaket bør stå som til refleksjon og inspirasjon for hvordan andre utfordringer i fjorden skal håndteres.

Likevel viser fiskeforbudet at tiltak ikke kan håndteres isolert. Det er for eksempel ikke lett å være en kysttorsk eller torskeyngel i Oslofjorden uten intakte ålegrasenger eller tareskog som fungerer som oppvekstområder. Vern av fisk krever samtidig restaurering av habitater for at fiskeforbudet skal gi full effekt. Bellona mener også at fiskeforbudet bør gjelde hele Oslofjorden, ikke kun avsatte områder.

Videre har fiskeforbudet en åpenbar slagside dersom de bakenforliggende fysiske ødeleggelsene av havbunnen får fortsette ukontrollert. Bunntråling bør forbys i hele Oslofjord-området. Vi vet med sikkerhet at bunntråling har svært negative, ødeleggende

konsekvenser for kysttorskens og Oslofjord-torskens leveområder og næringstilgang, selv når det skjer utenfor fiskeforbudssonene.

5. Interregional og økosystembasert kystsoneplan

Arealpresset i Oslofjordens kystsone er ekstremt høyt og dagens kommunale kystsoneplanlegging er fragmentert og mangler evnen til å se helheten i fjorden på tvers av kommunegrenser. Bellona ønsker at det i regi av tiltaksplanen utarbeides en økosystembasert og interregional kystsoneplan for hele Oslofjorden. En slik plan må:

- Samordne arealbruken på tvers av fylkes- og kommunegrenser slik at helheten ivaretas.
- Skaffe en helhetlig oversikt over, og sikre, egnede arealer avsatt utelukkende til naturrestaurering og etablering av naturbaserte løsninger.
- Sette bindende rammer for hvilke områder som skal skjermes ytterligere, slik som de gjenværende sårbare ålegrasengene og tareskogene.
- Avsette områder som kan egne seg til samtidig å utvikle nye og mer bærekraftige næringer mot framtidens bioøkonomi, sånn som dyrking av tare og andre lavtrofiske arter. Dette innebærer også at naturtypene og eventuelle konflikter kartlegges i de egnede avsatte områder slik at søknadsprosessen forenkles.

Avsluttende merknad

Bellona mener at Oslofjordplanen må være mer enn en samling gode hensikter uten bindende tidsfrister. Alle forvaltningsnivåer må tildeles klare og bindende tidsfrister for gjennomføring av tiltakene. Manglende oppfølging må få konsekvenser for de ansvarlige myndighetene. Klimaendringene vil i årene som kommer gi økte vanntemperaturer, endret saltholdighet, hyppigere ekstremnedbør og økt tilførsel av organisk materiale og forurensning via land. Planen må rigges for å møte disse fremtidige scenarioene der Oslofjordarbeidet i mye større grad innlemmes i den overordnede nasjonale klima- og miljøpolitikken.

Oslofjorden er et unikt og viktig nasjonalt økosystem. Selv om den nye tiltaksplanen inneholder viktige og positive elementer, mangler den handlekraftige og forpliktende kraften bak. Bellona mener at Regjeringens ambisjonsnivå må heves betraktelig for å stå i stil med den økologiske krisen fjorden befinner seg i.

Med vennlig hilsen

Simon Hasselø Kline
Rådgiver Marinbiologi og havbruk

Alexander Ugland
Seniorrådgiver Bioøkonomi og havbruk